

بررسی ایمنی فرآیند جمع آوری، حمل و نقل و دفع پسماندهای بیمارستانی در مراکز آموزش - درمانی منتخب شهرستان ارومیه - یک مطالعه ترکیبی

مهدی شیردل^۱، ابوالفضل قهرمانی^۲، جواد جعفری^۳

چکیده

مقدمه: پسماندهای بیمارستانی یک دسته ویژه از پسماندها هستند که به دلیل دارا بودن خواص عفونی و سمی، بسیار خطرناک می‌باشند. معمولاً کارکنان خدماتی و مدیران دفع پسماندهای پزشکی، خطرات ناشی از این گونه پسماندها را جدی قلمداد نمی‌کنند. با توجه به تعداد زیاد حوادث و محدود بودن منابع مالی، شناسایی اعمال و شرایط نایمن در طی یک فرآیند و اولویت-بندی خطرات ناشی از آن امری ضروری به نظر می‌رسد. از این رو این مطالعه در نظر دارد تا با استفاده از رویکرد مطالعات ترکیبی (کمی و کیفی) ایمنی فرآیند جمع‌آوری، حمل و نقل و دفع پسماندهای خطرناک بیمارستانی را در مراکز آموزشی-درمانی منتخب شهرستان ارومیه مورد بررسی قرار دهد.

مواد و روش کار: مطالعه حاضر در دو بیمارستان آموزشی-درمانی شهر ارومیه انجام گرفت. در بخش کمی مطالعه، برای بررسی سطح دانش، نگرش و عملکرد KAP کارکنان شاغل در زمینه ایمنی پسماندهای خطرناک بیمارستانی از یک پرسشنامه استاندارد شده محقق ساخته و حجم نمونه ۳۰۰ نفر استفاده شد. داده‌های کیفی مطالعه با استفاده از روش‌های مشاهده و مصاحبه جمع-آوری شد. بمنظور شناسایی مشکلات موجود در فرآیند جمع‌آوری، حمل و نقل و دفع پسماندهای بیمارستانی، تمام بخش‌ها با استفاده از راهنمای تهیه شده به میزان ۳ بار مورد مشاهده قرار گرفت و اعمال نایمن کارکنان و شرایط نایمن موجود در محیط کار شناسایی شد. سپس علل مشکلات شناسایی شده از طریق مصاحبه با تعداد ۱۰ نفر از مدیران بیمارستان، پرستار، کارشناس بهداشت و نیروی خدماتی بررسی شد و مقدار و نوع پسماندهای تولید شده از طی مشاهده و طریق روش تخمین برآورد شد.

یافته‌ها: براساس نتایج بدست آمده در بخش کمی مطالعه، یافته‌های آزمون t-test نشان داد بین افراد آموزش دیده و آموزش ندیده در زمینه پسماندهای خطرناک بیمارستانی در بعد دانش ($t_{(113/2)} = 5/74$, P-value=0/00)، نگرش ($t_{(228)} = 3/28$, P-value=0/00)، عملکرد ($t_{(115/63)} = 4/61$, P-value=0/00) و نمره کلی KAP ($t_{(114/57)} = 5/24$, P-value=0/00) اختلاف معنادار آماری وجود دارند. نتایج آزمون ANOVA نشان داد بین افراد با میزان تحصیلات متفاوت در بعد دانش، ($F_{(3,239)} = 3/23$, P-value=0/02) و عملکرد ($F_{(3,239)} = 2/77$, P-value=0/04) اختلاف معنادار آماری وجود دارد و افراد با میزان سابقه‌کاری مختلف در بعد دانش ($F_{(3,239)} = 4/38$, P-value=0/005)، عملکرد ($F_{(3,239)} = 4/70$, P-value=0/03) و نمره کلی KAP ($F_{(3,239)} = 3/65$, P-value=0/013) اختلاف معنادار آماری با یکدیگر دارند. همچنین بین افراد شرکت کننده در مطالعه با گروه-های تخصص شغلی متفاوت در بعد دانش ($F_{(3,239)} = 5/89$, P-value=0/001)، عملکرد ($F_{(3,239)} = 8/53$, P-value=0/000) و نمره کلی KAP ($F_{(3,239)} = 5/44$, P-value=0/001) اختلاف معنادار آماری وجود دارد. یافته‌های بدست آمده از بخش کیفی پژوهش حاضر نشان‌دهنده‌ی اجرای نامناسب دستورالعمل‌های مدیریت پسماند، نقض مقررات ایمنی، اهمیت ویژه آموزش در مدیریت ایمن پسماندها، نگرش مثبت ولی ضعیف کارکنان نسبت به دستورالعمل‌ها، مدیریت نامناسب فرآیند، تامین نامناسب منابع و سازماندهی نامناسب بود.

دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی بهداشت حرفه ای و ایمنی کار، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه^۱

گروه مهندسی بهداشت حرفه ای دانشکده بهداشت ارومیه، عضو هیئت علمی^۲

گروه مهندسی بهداشت محیط دانشکده بهداشت ارومیه، عضو هیئت علمی^۳

نتیجه گیری: نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که مهم‌ترین فاکتورهای موثر بر کاهش اعمال و شرایط نایمن مدیریت پسماندهای بیمارستانی شامل آموزش صحیح، به‌کارگیری شیوه‌های مناسب اطلاع‌رسانی، مدیریت مناسب فرآیند، جلوگیری از نقض مقررات ایمنی و فراهم کردن تجهیزات مناسب می‌باشد.

کلید واژه‌ها: ایمنی، KAP، مدیریت پسماندهای خطرناک بیمارستانی، حمل پسماندها، دفع بهداشتی پسماندها